

MICHALINA BULER

ORCID: 0000-0002-0968-810X

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

michalinabuler@doktorant.umk.pl

Sposoby wyrażania emocji w hasłach z Młodzieżowego Strajku Klimatycznego

Słowa kluczowe

hasła z protestów ekologicznych, językowe wykładniki emocji, eksplicytnie i implicytnie uzewewnętrznianie emocji

Key words

slogans from climate protests, linguistic expressions of emotions, explicit and implicit manifestation of emotions

Istnieją sytuacje, w których wyrażanie emocji, m.in. za pomocą języka, wysuwa się na pierwszy plan i stanowi istotny, czy nawet najistotniejszy, punkt danego wydarzenia. Wpisana w naturę człowieka emocjonalność często ujawnia się podczas wyrażania opinii, dyskusji czy prób osiągnięcia swoich celów. Jedną z sytuacji, która łączy wszystkie wymienione zachowania komunikacyjne, jest protest, „ostry sprzeciw wobec działania uważanego za niesłuszne”¹. Protestować można na różne sposoby – od podpisywania internetowej petycji aż po udział w blokowaniu budynków czy ulic. Badanie prezentowane w niniejszej pracy dotyczyło zaś protestu ulicznego, czyli manifestacji – „pochodu lub wiecu, mającego na celu wyrażenie sprzeciwu wobec jakichś kwestii politycznych bądź społecznych

¹ *Wielki słownik języka polskiego* (WSJP PAN), dostęp 29.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/24140/protest/4836862/sprzeciw>.

albo wyrażenie poparcia dla nich”². Definicja manifestacji wskazuje na różne motywacje uczestników takich wydarzeń. Jedną z nowszych kwestii, której dotyczą w ostatnich latach protesty uliczne w Polsce, jest ekologia.

Nową odmianę ruchu społecznego na rzecz klimatu zapoczątkowała 20 sierpnia 2018 roku szwedzka nastolatka, Greta Thunberg, która jako pierwsza opuściła szkolne zajęcia, by w ten sposób okazać swoją troskę o stan środowiska i jednocześnie wyrazić sprzeciw wobec ignorowania zmian klimatycznych przez polityków – co uczyniła przed budynkiem parlamentu w Sztokholmie. Jej działania dały początek inicjatywie Fridays for Future, która zrzesza i mobilizuje młodych ludzi na całym świecie. Pod tym hasłem organizowane są protesty uliczne zwracające uwagę na stan naszej planety i konieczność podjęcia odpowiednich działań³. Odpowiedzią polskiej młodzieży jest ogólnopolski ruch społeczny o nazwie Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, będący częścią inicjatywy Fridays for Future. W ramach tej działalności organizowane są rozmowy z politykami, akcje edukacyjne na temat zmian klimatycznych, a także protesty uliczne⁴. Podczas tego typu manifestacji młodzież gromadzi się na ulicach miast, często z własnoręcznie wykonanymi transparentami, na których zostały zapisane hasła mające zwrócić uwagę na kwestie związane z ekologią. Protesty w obronie klimatu oraz hasła widniejące na transparentach stanowią obiekt zainteresowania różnych dyscyplin naukowych, takich jak socjologia⁵, psychologia społeczna⁶ czy językoznawstwo⁷, czego przykład stanowi niżej przedstawiona analiza.

Przedmiotem analizy było 500 polskich haseł z ekologicznych protestów ulicznych, które odbyły się w latach 2018–2023 i zostały zorganizowane przez Młodzieżowy Strajk Klimatyczny. Analiza obejmowała hasła zapisane na transparentach przyniesionych przez protestującą młodzież, nie dotyczyła natomiast haseł skandowanych. Materiał badawczy został pozyskany ze zdjęć wykonanych podczas manifestacji, zamieszczonych w mediach społecznościowych (Twitter, Instagram), na stronie Archiwum Protestów Publicznych⁸, na stronach polskich portali informacyjnych⁹. Uzupełniły go hasła zawarte w artykule Agnieszki Niekrewicz¹⁰.

² Tamże, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/28039/manifestacja/4597372/antyrzadowa>.

³ Piotr Kocyba, Małgorzata Łukianow, Grzegorz Piotrowski, „Młodzieżowe strajki klimatyczne w Polsce: kto protestuje i dlaczego?”, *Miscellanea Anthropologica et Sociologica* 21 (2020), 4: 80–81.

⁴ *Młodzieżowy Strajk Klimatyczny*, dostęp 20.10.2024, <http://www.msk.earth>.

⁵ Zob. Kocyba, Łukianow, Piotrowski, „Młodzieżowe strajki”.

⁶ Zob. Jochen Kleres, Åsa Wettergren, „Fear, hope, anger, and guilt in climate activism”, *Social Movement Studies* 16 (2017), 5: 507–519.

⁷ Zob. Agnieszka Niekrewicz, „Hasła ekologiczne – od ulicznego transparentu do viralu”, *Język. Religia. Tożsamość* 2A (2022): 26.

⁸ *Archiwum Protestów Publicznych*, dostęp 15.05.2024, <https://archiwumprotestow.pl/pl/strona-glowna>.

⁹ Głównie strony (dostęp 15.05.2024): Wiadomości Radio ZET, <https://wiadomosci.radiozet.pl>; Noizz, <https://noizz.pl>; Polskie Radio Białystok, <https://radio.bialystok.pl>; Gazeta Pomorska, <https://pomorska.pl>; Podlaskie24.pl, <https://podlaskie24.pl>; Tygodnik Powszechny, <https://tygodnikpowszechny.pl>, Rzeszów News, <https://rzeszow-news.pl>; Oficjalny portal miasta Gdańska, <https://gdansk.pl>.

¹⁰ Niekrewicz, „Hasła ekologiczne”.

Celem analizy było opisanie środków językowych wykorzystywanych do budowania haseł występujących na transparentach z manifestacji ekologicznych. W artykule środki te ukazane są w dwóch funkcjach: jako nośnik różnorodnych problemów leżących u podstaw protestów (bierność decydentów, pogarszający się stan klimatu i środowiska naturalnego, przyszłość planety) oraz emocji, które kwestie te wzbudzają w protestujących.

Jak wiadomo, emocje są wyrażane tylko częściowo za pomocą środków językowych. Podczas protestów możliwe jest wyrażanie emocji również za pomocą konkretnych działań, takich jak przemarsze i zajmowanie przestrzeni, które razem z językowymi przejawami manifestacji (np. transparenty z hasłami oraz ich skandowanie, przemówienia uczestników) stanowią całość sytuacji komunikacyjnej, jaką jest protest uliczny. Biorąc pod uwagę powyższe, analizę materiału przeprowadzono w kontekście całej sytuacji komunikacyjnej typowej dla protestu. Uwzględniono także wiedzę na temat problemów ekologicznych leżących u podstaw manifestacji w obronie klimatu. Interpretacja haseł w oderwaniu od towarzyszących czynników niejęzykowych byłaby niepełna, a być może również nieprawidłowa¹¹. Werbalizacja emocji podczas protestu stanowi bowiem specyficzną odpowiedź na aktualne okoliczności oraz na brak działań lub działania, z którymi protestujący się nie zgadzają. Jest to również kontestacja stanu rzeczy motywowana brakiem zgody na niepożądane, społecznie szkodliwe działania antagonisty oraz poczuciem odpowiedzialności społecznej¹². Dodatkowo protest ma charakter ambiwalentny – z jednej strony zostaje wywołany poprzez zaistnienie niekorzystnej sytuacji, z drugiej zaś strony jest zamierzony, gdyż protestujący dążą do przywrócenia prawidłowego, ich zdaniem, stanu rzeczy¹³.

Protestom ulicznym towarzyszy zwykle wiele emocji, takich jak ekscytacja za sprawą poczucia integracji, solidarności, przełamania lęków i potrzeby rozładowania psychicznego¹⁴. W literaturze znany jest pogląd, że pojęcia emocji nie można dobrze zdefiniować, nie oznacza to jednak, że nie dysponujemy propozycjami takich definicji. Jedną z nich przyjęto na potrzeby tej pracy. Za Agnieszką Marcinkiewicz¹⁵ uznaje się, że „emocje są związane z chwilowym stanem psychicznym towarzyszącym silnemu przeżyciu, z którym są powiązane zewnętrzne objawy”. To objaśnienie jest podsumowaniem definicji terminu emocja, które autorka zacytowała za *Uniwersalnym słownikiem języka polskiego*¹⁶. W literaturze funkcjonuje wiele innych definicji, jednak przytoczona powyżej najlepiej odpowiada

¹¹ Por. Stanisław Grabias, *O ekspresywności języka: ekspresja a słowotwórstwo* (Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, 1981), 17.

¹² Aleksander Kiklewicz, „Dyskurs protestu: kategoryzacja i kierunki badań (przy szczególnym uwzględnieniu białoruskich protestów antyrządowych 2020 roku)”, *Socjolingwistyka* 36 (2022): 15.

¹³ Zob. tamże.

¹⁴ Tamże, 21.

¹⁵ Agnieszka Marcinkiewicz, „Emocje i uczucia. Czy literatura potrafi nazwać ludzkie doznania?”, w: *Od uwielbienia do wzgardy. O języku emocji w różnych typach dyskursu*, red. Magdalena Warnot-Miśtura, Elżbieta Wierzbicka-Piotrowska (Warszawa: Dom Wydawniczy ELIPSA, 2021), 13.

¹⁶ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. Stanisław Dubisz (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008).

analizowanemu materiałowi językowemu oraz kontekstowi protestów ekologicznych. Dodatkowo należy zaznaczyć, że w przyjętej metodologii termin emocja funkcjonuje w opisie badania wymiennie z pojęciem uczucie¹⁷. Ta decyzja terminologiczna przystaje do decyzji wielu językoznawców¹⁸ i jest podyktowana brakiem zgodności między badaczami co do rozróżnienia tych pojęć¹⁹.

Różnorodność znanych nam emocji pozwala także dokonywać ich podziałów na różne grupy. Jedną z nich stanowią emocje nazwane emocjami podstawowymi²⁰. Ich wykaz zaproponował m.in. Paul Ekman (1972, 1984, 1992, 1999). Na liście znalazły się następujące emocje podstawowe: radość, gniew, smutek, strach, wstręt, zaskoczenie, pogarda. Tym właśnie zbiorem emocji posłużono się podczas analizy materiału językowego.

Analiza ludzkich uczuć jest niewątpliwie zadaniem psychologów, co uwidaczniają chociażby definicje pojęcia emocja zawarte w *Uniwersalnym słowniku języka polskiego*²¹ odnoszące się do psychologii. Niemniej istnieją również kwestie, na które może odpowiedzieć analiza językoznawcza, ograniczona jednak do charakteryzowania doznań emocjonalnych, które ujawniają się poprzez wypowiedzi²². Sam system językowy ma zasób środków i sposobów ich organizowania, które mogą być wykorzystane do uzewnętrzniania uczuć i do obrazowania osobowości nadawcy²³. Ekspresywność może być bowiem jedną z właściwości znaków językowych, którą Teresa Skubalanka (1972, 1973, 1976) oddziela od ekspresji, tę ostatnią uznając za operację językową, poprzez którą w wypowiedziach wyrażane są emocje²⁴. Biorąc pod uwagę te założenia, Stanisław Grabias pisze: „za ekspresywne uznaję te znaki semiotyczne, za pomocą których nadawca wyraża swój stosunek do otaczających go zjawisk lub w których niezależnie od intencji nadawcy ujawniają się

¹⁷ W pracy Agnieszki Marcinkiewicz („Emocje i uczucia”, 13) uczucie „ma charakter bardziej trwały niż emocja, jest „synteza emocji”, stanem psychicznym „zbierającym” doświadczenia emocjonalne człowieka i budującym jego tożsamość. Uczucie jest więc swoistym przetworzeniem emocji (włączeniem w system przekonań, myśli)”.

¹⁸ Anna Sworowska, *Językowe wykładniki emocji we współczesnych szwedzkich tekstach literackich i ich polskich przekładach* (Warszawa: Uniwersytet Warszawski, rozprawa doktorska, 2022), 18–19.

¹⁹ Na tendencję do wieloznacznego i wymiennego stosowania pojęć związanych z przejawami psychicznych doznań człowieka zwrócił uwagę także Stanisław Grabias (*O ekspresywności*, 19), twierdząc, że dowodzi to faktu, że nawet w podstawowych kwestiach istnieją rozbieżne opinie. Zauważyć należy, że w niniejszym opisie, który ukazuje jedynie pierwszą fazę badań, nie ma potrzeby dokonywania takiego rozróżnienia, a dodatkowo oddzielenie emocji od uczuć wyrażanych w hasłach z protestów byłoby problematyczne i narażone na wiele nieścisłości niezwiązanych z problemami językoznawczymi.

²⁰ Istnieje przekonanie, że pewna część emocji stanowi zbiór uniwersalny – chodzi o emocje, które miałyby być pierwotne, do których odczuwania jest zdolny każdy człowiek, w każdej kulturze. Istnienie takich emocji jest jednak kwestią sporną, ponieważ nie jesteśmy w stanie empirycznie tego potwierdzić (zob. Ulrich Mees, *Die Struktur der Emotionen* (Göttingen: Hogrefe, 1991), 170, za: Sworowska, *Językowe wykładniki*). W teź analizie językoznawczej, nie wchodząc w polemiki należące do psychologii, przyjmujemy, że emocje podstawowe istnieją. Zob. tamże.

²¹ Marcinkiewicz. „Emocje i uczucia”, 13.

²² Grabias, *O ekspresywności*, 23.

²³ Tamże, 17.

²⁴ Por. tamże, 22.

cechy jego osobowości”²⁵. Kontynuując tę refleksję, w ślad za Grabiasem i Skubalanką, możemy zauważyć, że wiele znaków językowych jednocześnie przedstawia sąd na temat stanu rzeczy oraz wyraża stany emocjonalne. Skubalanka²⁶ zakłada, że w każdym znaku zawarte są wszystkie podstawowe funkcje językowe opisane w teorii Bühlera (reprezentatywna, impresywna i ekspresywna), jednak ich układ jest hierarchiczny. Znakiem ekspresywnym, a więc wypowiedzią nacechowaną emocjonalnie, jest taki znak, w którym nacisk położony został właśnie na tę funkcję, podczas gdy reprezentatywna pozostaje na drugim miejscu w hierarchii²⁷. Awdiejew²⁸ pisze natomiast o emotywizacji, czyli możliwości łączenia elementów wyrażających emocje z innymi rolami znaku, przy czym aspekt emotywny ma według niego charakter autonomiczny względem pozostałych. Dodatkowo, według Stankiewicza, „każda jednostka języka potencjalnie jest ekspresywna, bo może być użyta w funkcji ekspresywnej”²⁹. Opisane właściwości znajdują swoje odbicie także w przeanalizowanych hasłach z protestów ekologicznych, ponieważ nawet transparenty, pozornie tylko przedstawiające fakty na temat stanu naszej planety, niosą ze sobą duży ładunek emocjonalny, co będzie można zaobserwować w analizie stanowiącej dalszą część tej pracy.

1. Analiza materiału

1.1. Kryteria opisu

W literaturze zaproponowano kilka typologii językowych sposobów i środków uewnętrzniania emocji. Swoje propozycje przedstawili m.in. Stanisław Grabias³⁰, Iwona Nowakowska-Kempna³¹, Artur Rejter³² i Zofia Czapiga³³. W pracy nie przyjęto jednej ze znanych typologii, ale z perspektywy analizowanego materiału zaproponowano ich syntezę.

Poszczególne hasła z analizowanego materiału językowego zostały opisane na podstawie dwóch kryteriów. Pierwsze kryterium dotyczy bezpośredniego i pośredniego sposobu

²⁵ Tamże, 28.

²⁶ Teresa Skubalanka, „O ekspresywności języka”, *Annales UMCS. Sectio F* (1972): 123–135.

²⁷ Grabias, *O ekspresywności*, 35.

²⁸ Aleksy Awdiejew, *Pragmatyczne podstawy interpretacji wypowiedzi* (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1987).

²⁹ Edward Stankiewicz, „Problems of Emotive Language”, w: *Approaches to semiotics*, red. Thomas Albert Sebeok, Alfred S. Hayes, Mary Catherine Bateson (London–Hague–Paris: Mouton, 1964), 258–260.

³⁰ Grabias, *O ekspresywności*.

³¹ Iwona Nowakowska-Kempna, *Konceptualizacja uczuć w języku polskim*, cz. II: *Data* (Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, 2000).

³² Artur Rejter, „Język a emocje w ujęciu glottodydaktycznym”, w: *Sztuka i rzemiosło. Nauczyć Polski i polskiego*, red. Aleksandra Achtełik, Jolanta Tambor, t. 2 (Katowice: Wydawnictwo Gnome, 2010), 75–83.

³³ Zofia Czapiga, „O ekspresywności wypowiedzi emotywnych (na materiale języka rosyjskiego i polskiego)”, *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica Rossica* 11 (2015): 19–27.

wyrażania emocji w wypowiedziach. Według Grabiasa³⁴ mamy do czynienia z trzema typami ekspresji: 1) przejawianie się emocji – uzewnętrznianie emocji przez nadawcę wypowiedzi nie jest świadome i celowe, wyznacznikiem uczuć są tu cechy prozodyczne danej wypowiedzi: intonacja, natężenie i barwa głosu, tempo mówienia; 2) wyrażanie emocji, czyli ich świadome uzewnętrznianie w sposób niebezpośredni (implicytny), zakodowany w semantycznej strukturze wypowiedzi; odczytanie tak przekazanych emocji wymaga od odbiorcy wypowiedzi operacji dekodowania i odczytania środków językowych, które posłużyły za wykładnik uczuć; 3) komunikowanie emocji – świadome ich uzewnętrznianie w sposób bezpośredni (eksplicytny), tj. wykorzystywanie nazw stanów emocjonalnych, które funkcjonują w leksyce danego systemu językowego. Badanego materiału dotyczą typy drugi i trzeci. Tym samym hasła zostały opisane jako przejawy ekspresji bezpośredniej (komunikowanie eksplicytne) i niebezpośredniej (wyrażanie implicytnie). Pierwszy typ nie został uwzględniony w przeprowadzonej analizie, ponieważ badany materiał stanowią wypowiedzi wcześniej przygotowane i zapisane na transparentach, niemające cech prozodycznych, w których mogłyby przejawiać się emocje.

W dalszej kolejności hasła z grupy implicytnego wyrażania emocji zostały podzielone na podgrupy według poziomu systemu językowego, z którego pochodzą obecne w nich sposoby i środki wyrażania emocji: leksykalne, leksykalno-morfologiczne, leksykalno-składniowe oraz graficzne. Z przedstawionych podgrup wynika, że większość środków wyrażania emocji wywodzi się z poziomu leksykalnego i jest wspierana środkami z innych poziomów systemu językowego – morfologicznego czy składniowego. Wymienione na początku, istniejące już typologie językowych wykładników emocji kwalifikują kanoniczne środki składniowe jako niezależne wykładniki uczuć³⁵, których badanie powinno odbywać się uwzględnieniem kontekstu i tła tekstowego³⁶. W niniejszej pracy postanowiłam nie uznawać środków morfologicznych czy składniowych za samodzielne, niezależne od warstwy leksykalnej wykładniki emocji, gdyż stanowią one pewne wzmocnienie przekazu uzewnętrznianej emocji i są operacją (morfologiczną czy składniową) na leksyce, która jest nośnikiem znaczeń. Podgrupy związane z poziomem systemu, z którego wywodzą się użyte środki językowe, nie zostały wyróżnione w przypadku haseł bezpośrednio komunikujących – nazywających – emocje, gdyż ten sposób uzewnętrzniania emocji jest realizowany w analizowanym materiale na poziomie leksykalnym. Dodatkowym wykładnikiem emocji występującym w przypadku haseł zapisanych na transparentach są graficzne wyróżnienia wybranych części tekstu, co również jest środkiem wspierającym wyrażanie emocji w warstwie leksykalnej wypowiedzi.

Drugie z przyjętych kryteriów podziału haseł ma inny charakter, wiąże się bowiem z traktowaniem haseł jako komunikatów nadawanych przez uczestników protestu

³⁴ Grabias, *O ekspresywności*, 26–27.

³⁵ Nowakowska-Kempna, *Konceptualizacja uczuć*.

³⁶ Rejter, „Język a emocje”.

w konkretnej sytuacji komunikacyjnej. Wyodrębnia się tu z jednej strony hasła ukazujące emocje wyrażane w związku z decyzjami rządzących (i bezpośrednio do rządzących skierowane), z drugiej zaś strony emocje wynikające z refleksji nad problemami ekologicznymi.

1.2. Sposoby uzewnętrzniania emocji

1.2.1. Eksplicytne

W tabeli 1 przedstawiono hasła bezpośrednio nazywające emocje – w badanym materiale są to hasła z transparentów, które zawierają komponenty leksykalne związane z emocjami. Obok przytoczonych haseł zapisano komunikowane emocje pochodzące z przyjętego zbioru emocji podstawowych, na które wskazują użyte w hasłach nazwy stanów psychicznych.

Tabela 1. Eksplicytne wyrażanie emocji w hasłach z młodzieżowych protestów ekologicznych

Hasło z protestu	Komunikowane emocje
(1) <u>Przeraża mnie</u> katastrofa klimatyczna, ponieważ pokazuje, jak bardzo musimy się zmienić	strach
(2) <u>Boję się</u> o moją przyszłość	strach
(3) JEst się czego <u>BAC</u>	strach
(4) <u>Żałujemy</u> róż i lasów	smutek
(5) Do kraju tego, gdzie winą jest duża Popsować gniazdo [...] <u>Tęskno mi</u> , Panie...	smutek
(6) <u>Nienawidzę</u> globalnego ocieplenia bardziej niż szkoły	gniew

Źródło: opracowanie własne.

W przedstawionych w tabeli 1 hasłach emocje zostały zakomunikowane poprzez użycie leksyki bezpośrednio nazywającej stany psychiczne odczuwane przez protestującą młodzież. W hasłach (1), (2) i (3) uzewnętrzniony został strach, a jego leksykalnymi wykładnikami są wyrażenia: *przeraża mnie*, *boję się*, *bać się*. Leksykalne komponenty strachu odnajdujemy w ich definicjach słownikowych: przerażać – „mocno przestraszyć”³⁷, bać się – „odczuwać lęk”, „niepokoić się o kogoś, obawiać się czegoś”³⁸.

W hasło (3), oprócz czasownika *bać się*, został również ukryty wulgaryzm zakodowany poprzez użycie wielkich liter: JEst [...] BAC, który komunikuje emocję gniewu, jednak już w sposób implicytny.

³⁷ *Słownik języka polskiego*, dostęp 28.10.2024, sjp.pwn.pl/slowniki/przera%C5%BCa%C4%87.html.

³⁸ Tamże, sjp.pwn.pl/szukaj/ba%C4%87%20si%C4%99.html.

Hasła (4) i (5) komunikują smutek poprzez wyrażenia *żałujemy*³⁹ („odczuwać smutek”, „współczuć komuś z powodu jego kłopotów”⁴⁰) oraz *tęskno mi*⁴¹: „żałośnie, smutno, rzewnie, melancholijnie”⁴².

Emocji wyrażanej w haśle (6) najbliższą jest do zawartego w wykazie emocji podstawowych gniewu: nienawidzić – „nie znosić kogoś, czegoś, mieć o kimś, o czymś jak najgorsze zdanie; żywić do kogoś nienawiść”⁴³.

1.2.2. Implicytne

Drugim sposobem uzewnętrzniania emocji jest ich wyrażanie w sposób implicytny. Hasła podzielono na podgrupy, w których zastosowane zostały środki leksykalno-morfologiczne, leksykalno-składniowe oraz leksykalne. W przypadku hasel zapisanych rolą wykładnika emocji mogą odgrywać także elementy graficzne – takie wykładniki emocji obserwujemy w podgrupie środków leksykalno-graficznych. Obok przedstawionych hasel zapisano zidentyfikowane środki językowe, za pomocą których w danym haśle zostały uzewnętrznione emocje oraz nazwy wyrażanych emocji.

1.2.2.1. Środki leksykalno-morfologiczne

Tabela 2 przedstawia przykład niebezpośredniego wyrażania emocji za pomocą wykładnika leksykalno-morfologicznego. Chociaż ten typ środków językowych wydaje się często stosowanym sposobem uzewnętrzniania emocji w sposób implicytny, w badanym materiale znalazł odzwierciedlenie tylko w jednym haśle.

Tabela 2. Implicytne wyrażanie emocji w hasłach z młodzieżowych protestów ekologicznych – środki leksykalno-morfologiczne

Hasło z protestu	Środki językowe	Wyrażane emocje
(7) Koniec z dziadoceniem	środek słowotwórczy – dziadocenie	gniew, pogarda

Źródło: opracowanie własne.

³⁹ Hasło *Żałujemy róż i lasów* odnosi się bezpośrednio do frazy: *Nie czas żałować róż, gdy płoną lasy*, które oznacza: „najpierw należy zająć się sprawami ważniejszymi, a mniej ważne odłożyć na potem”, *Wielki słownik języka polskiego*, dostęp 28.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/852/nie-czas-zalowac-roz-gdy-plona-lasy>.

⁴⁰ *Słownik języka polskiego*, dostęp 28.10.2024, sjp.pwn.pl/slowniki/%C5%BCa%C5%82owa%C4%87.html.

⁴¹ Hasło (5) jest także nawiązaniem do wiersza Cypriana Kamila Norwida *Moja piosnka*, jednak kwestie intertekstualności nie będą przedmiotem analizy w niniejszej pracy.

⁴² *Słownik języka polskiego*, dostęp 28.10.2024, sjp.pwn.pl/szukaj/t%C4%99skno.html.

⁴³ *Słownik języka polskiego SJP*, dostęp 28.10.2024, <https://sjp.pl/nienawidzi%C4%87>.

Wyraz *dziadocen* występujący w hasle (7) został utworzony na wzór nazw niektórych epok geologicznych (typu *antropocen*, *oligocen*) – jest to wyraz pokrewny z wyrazem *dziaders*:

Dziadersem potocznie i żartobliwie nazywa się człowieka, głównie mężczyznę, którego zachowanie, poglądy, gusta i sposób bycia są odbierane przez mówiącego jako przestarzałe lub wręcz anachroniczne i który (w opinii mówiącego) nie jest w stanie sprostać nowoczesnej rzeczywistości społecznej⁴⁴.

Dziadocen można więc uznać za okres polityczny, w którym władzę sprawują takie właśnie osoby⁴⁵, natomiast wyrażenie *koniec* z jest „używane w sytuacji, gdy mówiący chce podkreślić i zapowiedzieć to, że zrywa z jakąś czynnością, stanem lub osobą”⁴⁶. Wyrażenie chęci zakończenia epoki, w której decydentami są osoby o przestarzałych poglądach, możemy uznać za najbliższe emocji gniewu zawartej w przyjętym wykazie emocji podstawowych.

1.2.2.2. Środki leksykalno-składniowe

Tabela 3 przedstawia hasła z protestów ekologicznych wyrażające emocje w sposób niebezpośredni, w których zastosowano wykładniki leksykalno-składniowe. Ten sposób uewnętrzniania emocji jest obecny w większej liczbie analizowanych jednostek.

Tabela 3. Implcytne wyrażanie emocji w hasłach z młodzieżowych protestów ekologicznych – środki leksykalno-składniowe

Hasło z protestu	Środki językowe	Wyrażane emocje
(8) Ziemia płonie, Ziemia tonie	paralelizm składniowy, operacja na leksyce: reduplikacja	strach, smutek
(9) Kryzys dziś, katastrofa jutro	paralelna budowa zdania, przeciwstawienie leksykalne	strach
(10) Globalne ocieplenie to fakt!!!	zdanie wykrzyknikowe	strach

Źródło: opracowanie własne.

Materiał zaprezentowany w tabeli 3 bardzo dobrze ilustruje to, jak ważną rolę podczas dekodowania emocji wyrażonych za pomocą haseł odgrywa wiedza o świecie. Podczas gdy wyrazy *kryzys* i *katastrofa* (9) zawierają wyraźne komponenty leksykalne o negatywnym

⁴⁴ *Obserwatorium Językowe UW*, dostęp 2.06.2024, <https://obserwatoriumjezykowe.uw.edu.pl/hasla/dziaders>.

⁴⁵ Por. tamże, dostęp 10.09.2025, <https://nowewyrazy.pl/haslo/dziadocen.html>.

⁴⁶ *Wielki słownik języka polskiego WSJP PAN*, dostęp 28.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/61502/koniec-z-kimszczym>.

zabarwieniu (por. kryzys: „sytuacja, w której występują poważne problemy ekonomiczne; objawiająca się brakiem wystarczających zasobów finansowych, zahamowaniem rozwoju gospodarczego oraz niewystarczającą ilością towarów lub surowców przeznaczonych na sprzedaż”⁴⁷, katastrofa: „zjawisko o znacznym zasięgu powodujące bardzo duże zniszczenia i śmierć wielu osób”⁴⁸), to wyrażenie *globalne ocieplenie*, zgodnie z definicją słownikową, takiego zabarwienia nie ma: „podwyższenie temperatury atmosfery (powłoki gazowej) planety”⁴⁹. Bez wiedzy o skutkach tego zjawiska nie będziemy więc w stanie odczytać emocji, które mogą być z nim powiązane.

Powyższe hasła przedstawiają także wykonanie operacji składniowych na użytych jednostkach leksykalnych. Paralelizm składniowy uzyskany przez reduplikację jednostki *Ziemia* (8), równoległa budowa zdania towarzysząca przeciwstawieniu jednostek *dziś* i *jutro* (9) oraz użycie zdania wykrzyknikowego zakończonego trzema znakami wykrzyknienia (10) wzmacniają odnoszące się do uczuć komponenty leksykalne jednostek *plonie*, *tonie* (8), *kryzys*, *katastrofa* (9) oraz *globalne ocieplenie* (10).

1.2.2.3. Środki leksykalne

Tabela 4 przedstawia hasła z protestów ekologicznych wyrażające emocje w sposób niebezpośredni, w których zastosowano wykładniki leksykalne. Dominującym sposobem na dekodowanie wyrażanych tu emocji jest więc ich identyfikacja na podstawie znaczeń użytych jednostek.

Tabela 4. Implicytne wyrażanie emocji w hasłach z młodzieżowych protestów ekologicznych – środki leksykalne

Hasło z protestu	Środki językowe	Wyrażane emocje
(11) Siwe głowy nas <u>zawiodły</u>	<i>zawodzić</i> – zawiera emocjonalny komponent leksykalny	smutek
(12) Raport IPCC potwierdza – <u>jesteśmy ! w dupie !</u>	wulgaryzm	gniew
(13) Mamy <u>przesrane</u> , ale gównem się recyklinguje	wulgaryzm	strach

Źródło: opracowanie własne.

W hasło (11) do wyrażenia został wykorzystany czasownik *zawodzić* – „rozczarowywać drugą osobę działaniem lub stanem rzeczy niezgodnym z jej oczekiwaniami”, „swoim

⁴⁷ Tamże, dostęp 29.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/11179/kryzys/4830996/w-gospodarce>.

⁴⁸ Tamże, dostęp 29.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/37393/katastrofa/5014293/klimatyczna>.

⁴⁹ Tamże, dostęp 29.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/18751/ocieplenie/5200980/klimatu>.

postępowaniem nie spełniać czyichś przewidywań związanych ze stanem lub uczuciem wyrażonym sąsiadującym rzeczownikiem⁵⁰.

Dwa kolejne hasła, (12) i (13), korzystają natomiast z wulgaryzmów: *być w dupie* – „wulg. ktoś jest w bardzo niekorzystnej sytuacji i nie ma szans na jej poprawę”⁵¹ i *mieć przesrane* – „pot. ktoś znalazł się w sytuacji dla siebie bardzo niekorzystnej, z której w ogóle nie ma wyjścia albo jest je bardzo trudno znaleźć”⁵². Wyrażenie *jesteśmy w dupie* (13) jest co prawda równocześnie zdaniem wykrzyknikowym, jednak już samo jego znaczenie pozwala na zdekodowanie uzewnętrznianych za jego pomocą emocji.

1.2.2.4. Środki leksykalno-graficzne

Tabela 5 przedstawia hasła z protestów ekologicznych wyrażające emocje w sposób niebezpośredni, w których zastosowano wykładniki leksykalno-graficzne, charakterystyczne dla haseł zapisanych na transparentach.

Tabela 5. Implicytnie wyrażanie emocji w hasłach z młodzieżowych protestów ekologicznych – środki leksykalno-graficzne

Hasło z protestu	Środki wyrażania emocji	Wyrażane emocje
(14) Kto z nami nie wypije, tego smog zabije	kolor czerwony	strach
(15) Młodzież będzie wysłuchana	kolor czerwony	gniew

Źródło: opracowanie własne.

W hasłach (14) i (15) leksykalne komponenty emocjonalne wspomaga graficzne przedstawienie wyrazów na transparentach, tj. użycie do ich zapisu koloru czerwonego. Taki zapis wyrazu *smog* dodaje mu negatywnego zabarwienia emocjonalnego związanego z poczuciem niebezpieczeństwa i strachem oraz dodatkowo podkreśla emocjonalne komponenty leksykalne czasownika *zabić*.

Zaznaczenie kolorem czerwonym łącznika *będzie* w orzeczeniu imiennym *będzie wysłuchana* (15) może zostać uznane za podkreślenie żądania, które kryje się pod tym wyrażeniem.

⁵⁰ Tamże, dostęp 28.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/43576/zawodzic/4917713/czyjjes-oczekiwania>.

⁵¹ Tamże, dostęp 28.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/86840/ktos-jest-w-dupie>.

⁵² Tamże, dostęp 28.10.2024, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/42343/ktos-ma-przerabane>.

1.3. Emocje w aspekcie komunikacyjnym

Po przedstawieniu językowych wykładników bezpośredniego i niebezpośredniego sposobu wyrażania emocji przechodzimy do drugiego aspektu uzewnętrzniania stanów psychicznych w badanych hasłach, którym jest aspekt komunikacyjny. W tym podejściu zwracamy uwagę na nadawcę oraz odbiorcę komunikatu. Pierwsza grupa sloganów dotyczy emocji wywołanych działaniami decydentów, zaś druga – emocji, które osoby protestujące wyrażają w związku ze światem im najbliższym, jego stanem oraz przyszłością w obliczu katastrofy klimatycznej.

1.3.1. Emocje wywoływane działaniami decydentów

Hasła zawarte w tabeli 6 uzewnętrzniają emocje skierowane bezpośrednio do osób, które protestująca młodzież uważa za odpowiedzialne za aktualny stan rzeczy oraz za podejmowanie decyzji, które mają wpływ na ich przyszłość. Obok haseł opisano zidentyfikowane środki językowe użyte jako wykładniki wyrażanych emocji, zaś ostatnia kolumna zawiera nazwy wyrażanych emocji, zgodnie z przyjętym wykazem emocji podstawowych.

Tabela 6. Wyrażanie emocji wywołanych działaniami decydentów

Hasło z protestu	Środki językowe	Wyrażane emocje
(16) <u>Nie podnoście</u> nam temperatury	tryb rozkazujący – użycie formy zaimka w celowniku	gniew
(17) <u>Przestańcie</u> niszczyć <u>mój</u> świat	tryb rozkazujący, użycie formy dzierżawczej	gniew, smutek
(18) <u>Żądamy</u> likwidacji elektrowni Bełchatów	czasownik <i>żądać</i>	gniew
(19) <u>Martwiecie się</u> nami, a nie wyborami	tryb rozkazujący	pogarda, strach
(20) <u>Nasze</u> życie jest ważniejsze niż <u>wasz</u> komfort	przeciwstawienie zaimków dzierżawczych	pogarda, gniew
(21) Jeśli nie teraz, to kiedy?	pytanie retoryczne	strach, gniew
(22) <u>Ty</u> umrzesz ze starości, a <u>ja</u> przez katastrofę klimatyczną	przeciwstawienie zaimków osobowych	strach
(23) <u>Nasza</u> przyszłość, <u>wasze</u> decyzje	paralelizm składniowy, przeciwstawienie zaimków dzierżawczych	strach

Źródło: opracowanie własne.

W przedstawionych w tabeli 6 hasłach wyznacznikami zwrotów do decydentów są zwroty w drugiej osobie liczby mnogiej, w trybie rozkazującym: *nie podnoście* (16), *przestańcie* (17), *martwiecie się* (19), użycia zaimków dzierżawczych i ich przeciwstawienia: *nasze życie – wasz komfort* (20) (w tym przykładzie razem z paralelizmem składniowym), *nasza przyszłość – wasze decyzje* (23), zaimki osobowe: *ty – ja* (22).

Głównymi emocjami są tu gniew, smutek, pogarda i strach. Do ich uzewnętrznienia, tak jak w przykładach prezentowanych w części 2.2, także wykorzystywane są środki leksykalne (np. czasownik *żądać* (18)) czy leksykalno-składniowe (pytanie retoryczne (21)), a same hasła, skierowane do decydentów i wyrażane w związku z refleksją nad problemami ekologicznymi⁵³, mogą zostać zakwalifikowane do grupy eksplicytnego i implicytnego wyrażania emocji. Podział ten nie będzie jednak dalej stosowany w tej części analizy, gdyż poświęcona została mu część 2.2.

1.3.2. Emocje wynikające z refleksji nad problemami ekologicznymi

W ostatniej grupie, zaprezentowanej w tabeli 7, znalazły się hasła, za pomocą których protestujący wyrażają emocje pojawiające się w odpowiedzi na obecny stan przyrody i niszczenie planety, których konsekwencje wpływają na ich życie codzienne, rozrywkę i najbliższe otoczenie.

Tabela 7. Wyrażanie emocji wynikających z refleksji nad problemami ekologicznymi

Hasło z protestu	Środki językowe	Wyrażane emocje
(24) Ziemia przetrwa, my niekoniecznie...	wielokropek, niedopowiedzenie; zaimek osobowy	strach
(25) Gdzie będę pił piwo, gdy zabraknie Ziemi?	pytanie retoryczne; czasownik w 1. os. l. poj.	strach
(26) O swoją przyszłość walczę teraz	szyk zdania, zaimek dzierżawczy	strach
(27) Upał, plastik, tony śmieci, czy to świat dla naszych dzieci?	pytanie retoryczne; zaimek dzierżawczy	obrzydzenie, strach, smutek

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawione w tabeli 7 hasła zawierają czasowniki w pierwszej osobie liczby pojedynczej: *będę* (25), *walczę* (26), zaimki osobowe w pierwszej osobie liczby mnogiej: *my* (24) oraz zaimki dzierżawcze: *swoją* (26), *naszych* (27). Środki te informują odbiorcę, że podmiot odnosi się do siebie samego – jako jednostki lub jako grupy osób. Można również zauważyć, że uzewnętrzniane tutaj emocje różnią się od emocji wyrażanych w sloganach skierowanych do decydentów – więcej wypowiedzi wskazuje na strach, pojawia się też uczucie obrzydzenia (27). Tak jak w części 2.3.1., w powyższych hasłach emocje są wyrażane również m.in. za pomocą wykładników leksykalno-składniowych (użycie wielokropka (24), pytanie retoryczne (25), (27)) oraz można określić typ uzewnętrzniania uczuć jako wyrażanie implicytne.

⁵³ Zob. p. 2.4.

2. Zakończenie i wnioski

Na zakończenie zbierzmy w punktach wnioski wypływające z analizy materiału.

1. Badanie pokazuje, że najtrudniej zidentyfikować emocje wyrażone wykładnikami implcytnymi, niebezpośrednimi, ponieważ wymaga to operacji dekodowania, prowadzącej do odkrycia użytych przez nadawcę środków językowych wyrażających emocje – takich środków uzewnętrzniających stany psychiczne w sposób implcytny znalazło się w bazie materiałowej najwięcej. Analiza haseł prowadzi również do wniosku, że podczas identyfikowania wyrażanych w ten sposób emocji istotny jest kontekst, tj. opisywanie haseł z perspektywy całego dyskursu ekologicznego i sytuacji na świecie, oraz wiedza pozajęzykowa, pozwalająca na odkrycie negatywnych (lub pozytywnych) konotacji związanych z danym wyrażeniem, które niekoniecznie są jego komponentami leksykalnymi wynikającymi bezpośrednio z definicji słownikowej.
2. Emocje uzewnętrzniane w hasłach z protestów, w tym przypadku ekologicznych, można rozpatrywać pod kątem ich aspektu językowego, tj. językowych wykładników stanów psychicznych, które mogą być wyrażane bezpośrednio i pośrednio, oraz od strony komunikacyjnej: część haseł uzewnętrznia emocje wywołane decyzjami decydentów i do nich jest skierowana, druga zaś część – emocje wynikające z refleksji nad problemami ekologicznymi. W tych ostatnich osoby protestujące ujawniają się w formach gramatycznych i wyrażają inne uczucia niż te kierowane do decydentów.
3. Z analizy wynika, że w przypadku badanego materiału nośnikiem emocji jest głównie leksyka, zaś środki składniowe z reguły nie są samodzielnym wyrazem emocji, ale stanowią wzmocnienie w ich przekazie.
4. Dokonana analiza może stanowić wstęp do badania sposobów wyrażania emocji w hasłach z młodzieżowych protestów ekologicznych w perspektywie językowej i komunikacyjnej. W kolejnych etapach można by przyjąć dokładniejszy i bardziej rozbudowany wykaz emocji, gdyż niekiedy trudno sprowadzić złożone stany psychiczne uzewnętrzniane w badanym materiale do emocji podstawowych. Następnym krokiem może być także przeprowadzenie szerszej, dogłębnej analizy językowej (na co nie pozwoliłyby ramy tego artykułu).

Bibliografia

Archiwum Protestów Publicznych. Dostęp 15.05.2024. <https://archiwumprotestow.pl>.

Awdiejew, Aleksy. *Pragmatyczne podstawy interpretacji wypowiedzi*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1987.

Czapiga, Zofia. „O ekspresywności wypowiedzi emotywnych (na materiale języka rosyjskiego i polskiego)”. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Linguistica Rossica* 11 (2015): 19–27.

- Dubisz, Stanisław, red. *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008.
- Ekman, Paul. „Universals and cultural differences in facial expressions of emotion”. *Nebraska Symposium of Motivation* 19 (1971): 207–283.
- Ekman, Paul. „Expression and the nature of emotion”. W: *Approaches to emotion*, 319–344, red. Klaus R. Scherer, Paul Ekman. Hillsdale: Lawrence Erlbaum, 1984.
- Ekman, Paul. „An argument for basic emotion”. *Cognition and Emotion* 6 (1992), 3–4: 169–200.
- Ekman, Paul. „Basic Emotions”. W: *Handbook of Cognition and Emotion*, 45–60, red. Tim Datgleish, Mick Power. New York: John Wiley & Sons, 1999.
- Gazeta Pomorska*. Dostęp 15.05.2024. <https://pomorska.pl>.
- Grabias, Stanisław. *O ekspresywności języka: ekspresja a słowotwórstwo*. Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, 1981.
- Kiklewicz, Aleksander. „Dyskurs protestu: kategoryzacja i kierunki badań (przy szczególnym uwzględnieniu białoruskich protestów antyrządowych 2020 roku)”. *Socjolingwistyka* 36 (2022): 7–27.
- Kleres, Jochen, Åsa Wettergren. „Fear, hope, anger, and guilt in climate activism”. *Social Movement Studies* 16 (2017), 5: 507–519.
- Kocyba, Piotr, Małgorzata Łukianow, Grzegorz Piotrowski. „Młodzieżowe strajki – klimatyczne w Polsce: kto protestuje i dlaczego?”. *Miscellanea Anthropologica et Sociologica* 21 (2020), 4: 77–95.
- Marcinkiewicz, Agnieszka. „Emocje i uczucia. Czy literatura potrafi nazwać ludzkie doznania?”. W: *Od uwielbienia do wzgardy. O języku emocji w różnych typach dyskursu*, 13–25, red. Magdalena Warnot-Miśtura, Elżbieta Wierzbicka-Piotrowska. Warszawa: Dom Wydawniczy ELIPSA, 2021.
- Młodzieżowy Strajk Klimatyczny*. Dostęp 20.10.2024. <http://www.msk.earth>.
- Niekrewicz, Agnieszka. „Hasła ekologiczne – od ulicznego transparentu do wiralu”. *Język. Religia. Tożsamość* 2A (2022), 26: 111–125.
- Noizz*. Dostęp 15.05.2024. <https://noizz.pl>.
- Nowakowska-Kempna, Iwona. *Konceptualizacja uczuć w języku polskim*. Cz. II. *Data*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, 2000.
- Obserwatorium Językowe UW*. Dostęp 2.06.2024. <https://obserwatoriumjezykowe.uw.edu.pl>.
- Obserwatorium Językowe UW*. Dostęp 10.09.2025. <https://nowewyrazy.pl>.
- Oficjalny portal miasta Gdańska*. Dostęp 15.05.2024. <https://gdansk.pl>.
- Podlaskie24.pl*. Dostęp 15.05.2024. <https://podlaskie24.pl>.
- Polskie Radio Białystok*. Dostęp 15.05.2024. <https://radio.bialystok.pl>.
- Rejter, Artur. „Język a emocje w ujęciu glottodydaktycznym”. W: *Sztuka i rzemiosło. Nauczyć Polski i polskiego*. T. 2, 75–83, red. Aleksandra Achtełik, Jolanta Tambor. Katowice: Wydawnictwo Gnome, 2010.
- Rutkowski, Mariusz. „Konwersacyjne wykładniki emocji w rozmowie”. *Prace Językoznawcze* 21 (2019), 2: 161–174.
- Rzeszów News*. Dostęp 15.05.2024. <https://rzeszow-news.pl>.
- Skubalanka, Teresa. „O ekspresywności języka”. *Annales UMCS. Sectio F* (1972): 123–135.
- Skubalanka, Teresa. „Ekspresywność języka a mowa potoczna”. W: *Poetyka i stylistyka słowiańska*, 177–183. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo PAN, 1973.
- Skubalanka, Teresa. „Założenia analizy stylistycznej”. W: *Problemy metodologiczne współczesnego literaturoznawstwa*, 250–263, red. Henryk Markiewicz, Janusz Sławiński. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1976.
- Słownik języka polskiego SJP*. Dostęp 28.10.2024. <https://sjp.pl>.

- Stankiewicz, Edward. „Problems of Emotive Language”. W: *Approaches to semiotics*, 239–264, red. Thomas Albert Sebeok, Alfred S. Hayes, Mary Catherine Bateson. London–Hague–Paris: Mouton, 1964.
- Sworowska, Anna. *Językowe wykładniki emocji we współczesnych szwedzkich tekstach literackich i ich polskich przekładach*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski [rozprawa doktorska], 2022.
- Tygodnik Powszechny*. Dostęp 15.05.2024. <https://tygodnikpowszechny.pl>.
- Wiadomości Radio ZET*. Dostęp 15.05.2024. <https://wiadomosci.radiozet.pl>.
- Wielki słownik języka polskiego WSJP PAN*. Dostęp 29.10.2024. <https://wsjp.pl>.

Sposoby wyrażania emocji w hasłach z Młodzieżowego Strajku Klimatycznego

Streszczenie

W artykule skoncentrowano się na analizie językowych sposobów wyrażania emocji w hasłach protestacyjnych Młodzieżowego Strajku Klimatycznego z lat 2018–2023. Celem badań było wskazanie językowych wykładników emocji używanych w hasłach z transparentów oraz ich funkcji – zarówno jako nośników emocji, jak i problemów ekologicznych. Materiał badawczy obejmował 500 haseł zapisanych na transparentach, natomiast dane pochodziły głównie z mediów społecznościowych oraz portali informacyjnych.

Metodologia badań opierała się na analizie wykładników emocji na różnych poziomach systemu językowego. Hasła zostały podzielone na dwie główne grupy: 1) komunikujące emocje bezpośrednio (eksplikytnie); 2) wyrażające emocje niebezpośrednio (implicytnie) oraz na podgrupy według poziomu systemu językowego, z którego pochodzą obecne w nich sposoby i środki wyrażania emocji: leksykalne, leksykalno-morfologiczne, leksykalno-składniowe oraz graficzne. W analizie uwzględniono wykaz emocji podstawowych Paula Ekmana, obejmujący emocje takie jak gniew, strach, smutek czy pogarda. Analiza odnosiła się także do kontekstu komunikacyjnego protestów, w którym emocje skierowane są do decydentów lub wynikają z refleksji nad przyszłością planety.

Wyniki badań pokazały, że w przypadku zebranego materiału większość emocji była wyrażana w sposób niebezpośredni, poprzez różnorodne środki językowe, takie jak paralelizmy składniowe, wulgaryzmy czy procesy morfologiczne. Znaczna część haseł odnosiła się do strachu o przyszłość oraz gniewu związanego z biernością władz. Uzewnętrznianie emocji było wspierane również graficznie poprzez wyróżnienia na transparentach. Dodatkowo analiza wskazała, że podczas dekodowania emocji dużą rolę odgrywa wiedza pozajęzykowa.

Linguistic Ways of Expressing Emotion in Youth Climate Strike Slogans

Summary

The article focuses on an analysis of linguistic ways of expressing emotions in the protest slogans of the Youth Climate Strike (Młodzieżowy Strajk Klimatyczny) from 2018 to 2023. The aim of the research was to identify the linguistic exponents of emotion used in slogans on banners and their function – both as carriers of emotion and ecological problems. The research

material included 500 slogans written on banners, with data mainly derived from social media and news websites.

The research methodology was based on the analysis of emotion exponents at various levels of the linguistic system. The slogans were divided into two main groups: 1) those communicating emotions directly (explicitly), and 2) those expressing emotions indirectly (implicitly); they were further divided into subgroups according to the level of the linguistic system from which the means of emotional expression were derived: lexical, lexical morphological, lexical syntactic, and graphic. The analysis took into account Paul Ekman's list of basic emotions, including emotions such as anger, fear, sadness, and contempt. The analysis also referred to the communicative context of the protests, where emotions are either directed at decision-makers or stem from reflection on the future of the planet.

The results of the study showed that, within the collected material, most emotions were expressed indirectly, through various linguistic resources, such as syntactic parallelisms, vulgarisms, and morphological processes. A significant portion of the slogans referred to fear for the future and anger related to the passivity of the authorities. The externalization of emotions was also supported graphically by visual enhancements on the banners. Moreover, the analysis indicated that extralinguistic knowledge plays a crucial role in emotion decoding.

Cytowanie

Buler, Michalina. „Sposoby wyrażania emocji w hasłach z Młodzieżowego Strajku Klimatycznego”. *Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny* 24 (2025): 7–23. DOI: 10.18276/sj.2025.24-01.